

СТАНОВИЩЕ

от д-р Христо Ангелов Димитров

доцент в катедра „Зоология“ на БФ на ПУ „П. Хилендарски“

Относно: Присъждане на академичната длъжност „Доцент“ в Института по биоразнообразие и екосистеми изследвания, БАН на гл. асистент д-р Хелиана Иржи Дундарова по професионално направление, 4.3. Биологически науки, научна специалност „Зоология“ за нуждите на секция „Екология на съобществата и консервационна биология“ към отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“ на ИБЕИ-БАН.

В обявения конкурс за „Доцент“, ДВ бр. бр. 66/06.08.2024 г. за нуждите на отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“, секция „Екология на съобществата и консервационна биология“ участва единствен кандидат гл. асистент д-р Хелиана Дундарова от секция „Екология на съобществата и консервационна биология“ към отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“ на ИБЕИ-БАН. Представените от нея документи са изготвени съгласно изискванията на ЗРАСРБ и на критериите на ИБЕИ за заемане на академичната длъжност „Доцент“.

Д-р Дундарова завършва бакалавърска степен в БФ на СУ „Кл. Охридски“ през 2007 г., след което продължава обучението си в Карловия университет в Прага, Чехия, където завършва магистратура по зоология. От 2012 г., повече от 11 г., д-р Дунадарова свързва научната си дейност с Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН, където започва работа като биолог-специалист, а през 2018 г. придобива докторска степен по зоология.

В конкурса кандидатката участва с общо 27 научни труда, като 23 от тях са свързани с конкурса. 17 от тях са с Импакт фактор, 2 са с SJR, а 4 не са реферирани и

индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (Web of Science и Scopus). Справка за съответствие на точките на гл. ас. д-р Хелиана Дундарова с националните минимални наукометрични изисквания сочи обща стойност на показателите А, Б, В, Г и Д - 492, което съответства и надхвърля заложените минимални изисквания на чл. 26 от ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в БАН (2018): показател А- 50 т./от 50т., показател В - 127 т./от 100т., показател Г – 239 т./от 220 т., показател Д- 76 т./от 60т.

Основно направление в научноизследователската дейност на кандидатката е проучването на важна група бозайници с консервационна значимост, каквито са пещеролюбивите прилепи. Изследванията обхващат главно пещеролюбивите видове прилепи, техния лисавирусен товар и свързаните с тях подземни и алпийски местообитания в България и централна Азия.

Много актуални са изследванията на пещеролюбивите видове прилепи като вектор и резервоар на европейски вируси на бяс (лисавируси). Съществен принос е предложената хипотеза за разпространение на лисавируси от филогрупа II в Европа, чрез контактната зона на две зоогеографски области: Палеарктика и Етиопия. Подобни изследвания са проведени за пръв път и в България, където са открити антитела срещу бяс в популациите на пещеролюбивы видове прилепи, чрез използването на два кита за ELISA. Важно значение има също установяването на най-ефективния сезон за установяване на лисавирусното натоварване при прилепите (статии В2 и 4, Г11).

Друго важно направление в научно-изследователската работа на д-р Дундарова са таксономичните изследвания на прилепи от Южен Казахстан и техните ектопаразити - за първи път са описани женската, мъжката и протонимфата на *Spinturnix otonycterisi* Dundarova & Orlova, sp. nov. (Acari: Spinturnicidae) от специфичния ектопаразит за много редкия вид Туркестански дългоух прилеп (*Otonycteris leucophaea*) (Severcov, 1873). До този момент, са известни само единични находки на Туркестанския дългоух прилеп в централна Азия (статия В3).

Научно-изследователската работа на д-р Дундарова включва и екологични консервационни изследвания на прилепи в подземни местообитания в Киргистан. За първи път извън тропиците е направена оценката на числеността на прилепите, видовото разнообразие и са определени с помощта на индекса за уязвимост на пещерите (BCVI)

приоритетни за опазване подземни местообитания в югозападен Киргизстан (статии В15, Г 14).

Екологични и таксономични изследвания на прилепната фауна на Пирин планина допълват профила на д-р Дундарова като значим изследовател не само на азиатската, но и на българската прилепна фауна. В циркуса на Бански Суходол, са установени 20 вида прилепи, повече от половината от българската прилепна фауна. Установен и най-добрият метод за установяване на разнообразието от ръкокрили в алпийската зона, а именно записването и анализът на ултразвукови сигнали. Проучено е и пещерно местообитание на най-висока надморска височина в Европа с най-много видове прилепи, което се явява и основно място за комуникация и размножаване на горски видове прилепи (статии В1 и Г15).

Д-р Дундарова провежда изследвания и на видове-двойници, едно много интересно и изискващо владееенето на съвременни молекулярно-генетични методи направление в съвременната зоология. Направена е мутилокусна филогеография в предполагаемата симпатрична зона на *M. mystacinus* и *M. davidii*, които са видовете двойници от морфогрупата на *Myotis mystacinus*. Установено е, че *M. mystacinus* и *M. davidii* са еволюирали в алопатрия и са влезли във вторичен контакт по време на разширяването на ареала си след последния ледников период. На базата на митохондриалните и ядрените маркери се установи неравномерно популационно разпределение в зоните на вторичен контакт (статия В 6).

Приносите на д-р Дундарова засягат още е редица въпроси, свързани с изследване на вирусните ектопаразити (статия Г 8), патогени (статия Г 4 и 5) и клетъчни култури, получени от макрофаги (статия Г 2), бъбречни и чернодробни клетки и нервус олфакториус на 4 вида прилепи (статия Г 9). За пръв път са изследвани и прилепите по крайбрежието и българската акватория на Черно море (статии Г 3 и 12).

Всичко гореизложено илюстрира богатата и разнообразна научна дейност на д-р Дундарова, която намират широк отзвук сред научната общественост. Нейните трудове имат установените 43 цитирания, като 38 са цитати в Web of Science и Scopus, а 5 не са реферирани в горе посочените платформи.

Заклучение: Гл. ас. д-р Хелиана Дундарова е млад, изграден специалист в областта на зоологията със значима научно–изследователска дейност. Има и активна научно-организационна дейност, посочена чрез участие в множество научни проекта. Нейните разработки са търсени и ценени от научната общност, за което свидетелстват установените

цитирания на научните ѝ статии. Всичко горе изложено ми дава основание с пълна убеденост да дам своята категорична положителна оценка и да предложа на уважаемото Научно жури и членове на Научния съвет да изберат единодушно гл. асистент, д-р Хелиана Дундарова за „Доцент“ по научната специалност „Зоология“.

София, 11.11.2024 г.

доц. д-р Христо Димитров